

Revisionsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av partilagen och lagen om kandidaters valfinansiering

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av partilagen och lagen om kandidaters valfinansiering (RP 73/2015 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för utlåtande. Utlåtandet ska lämnas till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- valdirektör Arto Jääskeläinen, justitieministeriet
- redovisningsrevisionschef Jaakko Eskola, Statens revisionsverk
- ordförande Jarmo Mielonen, Transparency International Suomi ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I 1 § i lagen om kandidaters valfinansiering konstateras: "Syftet med lagen är att öka öppenheten kring valfinansieringen och informationen om kandidaternas eventuella bindningar och att begränsa en ökning av kostnaderna för kandidaternas valkampanjer." En viktig del av öppenheten är att väljarna får veta vad kampanjfinansieringen består av. Med lagen eftersträvas ett redovisningssystem som är tillräckligt heltäckande och samtidigt kan tillämpas utan orimligt stort besvär för kandidaterna. Redovisningssystemet görs så tydligt som möjligt för att tillgodose kandidaternas rättssäkerhet och säkerställa att redovisningarna är jämförbara.

Syftet med 2009—2010 års reformer av lagstiftningen om val- och partifinansieringen är att öka insynen i finansieringen av partierna och att motverka korrupktion och den typen av inflytande på partierna som bygger på olämpliga bindningar (RP 6/2010 rd).

Vid revisionsutskottets utfrågning av sakkunniga i det aktuella ärendet framhölls också att insyn i finansieringen är väsentlig med tanke på att främja det etiska och bygga upp förtroende.

Utlåtande ReUU 4/2015 rd

Revisionsutskottet befann sig för två år sedan i december 2013 i ett läge då utskottet hade behandlat samtliga berättelser om val en gång börjande med europaparlamentsvalet 2009 samt två berättelser om tillsynen över partifinansieringen. Revisionsutskottet ansåg då att det är viktigt att öppenheten och insynen i valfinansieringen ur väljarens/medborgarens synvinkel förbättras ytterligare. Utskottet ansåg det också motiverat "att de anmälningsskyldiga ska vara skyldiga att göra anteckningar om inkomster och utgifter i fråga om valfinansieringen eller att de anmälningsskyldiga ska använda ett separat kampanjkonto och spara handlingarna en viss tid. Revisionsverket ska kunna be att få se dokumenten. Det bidrar till att stärka förtroendet för anmälningarnas riktighet och tillräcklighet, men skulle inte vara ett överdrivet tilläggskrav för de som ställer upp som kandidater."

Revisionsutskottet tillfogade också i sitt betänkande ReUB 9/2013 rd de utvecklingsbehov som utskottet ansåg det motiverat att utreda. Ytterligare ansåg utskottet att det också är viktigt att utreda vilka av ändringarna som kräver ändrad lagstiftning och vilka som ingår i t.ex. revisionsverkets eller justitieministeriets nuvarande behörighet och kan avgöras av dem.

Med anledning av betänkandet godkände riksdagen en ståndpunkt enligt vilken "statsrådet vidtar åtgärder och utreder behovet av att förnya lagstiftningen om val- och partifinansieringen." Justitieministeriet tillsatte med anledning av riksdagens ståndpunkt en parlamentarisk arbetsgrupp för att utreda behovet av att se över lagstiftningen om val- och partifinansieringen. Arbetsgruppen bestod av representanter för alla riksdagspartier och arbetsgruppens betänkande var enhälligt. Arbetsgruppens uppdrag var att utarbeta ett förslag till hur det vore ändamålsenligast att genomföra de förslag till utveckling av val- och partifinansieringen som framställts av riksdagens revisionsutskott, jämte eventuella andra förslag. Arbetsgruppens enhälliga resultat var att det är ändamålsenligt att följande av utskottets påpekanden åtgärdas genom lagändringar:

- att stödföreningar vid presidentval ska omfattas av SRV:s granskning,
- att andra ersättare vid europaparlamentsvalet ska vara anmälningsskyldiga,
- att den tidpunkt då SRV:s tillsynsuppgifter upphör ska preciseras till åtta månader efter att valresultatet har fastställts,
- att det föreskrivs att de handlingar som partiet ska lämna till SRV är verksamhetsberättelse och balansbok.

Vissa av de utvecklingsbehov som revisionsutskottet har lyft fram ansågs möjliga att åtgärda genom anvisningar från revisionsverket, och vissa andra ansågs det inte aktuellt eller ändamålsenligt att åtgärda tills vidare.

I propositionen ingår inte revisionsutskottets förslag från 2013 om skyldighet för den anmälningsskyldiga att föra anteckningar eller använda ett separat kampanjkonto. Arbetsgruppen anser att skyldigheten att föra anteckningar redan existerar genom 8 § 3 mom. i valfinansieringslagen. Från justitieministeriets håll uttrycktes samma uppfattning vid utfrågningen av sakkunniga. Dessutom är registrerade stödföreningar bokföringsskyldiga. Vid utfrågningen av sakkunniga fanns inte tillgång till uppgifter om hur många kandidater som har en stödförening.

Valfinansieringslagens 8 § 3 mom. lyder som följer: "På begäran ska den redovisningsskyldiga genom kampanjkoutdrag eller på något annat liknande sätt lämna uppgifter och dokumenta-

Utlåtande ReUU 4/2015 rd

tion som kompletterar redovisningen och kan vara nödvändiga när det kontrolleras om redovisningen är riktig och tillräcklig."

Arbetsgruppen ansåg vidare att det inte behövs fler skyldigheter i anslutning till kandidatur, i synnerhet inte vid kommunalval. Skyldigheten att använda ett kampanjkonto skulle gälla alla kandidater eftersom de anmälningsskyldiga bestäms när valresultatet har offentliggjorts. Antalet kandidater vid 2012 års kommunalval var cirka 37 000. Arbetsgruppen anser att det inte bör finnas alltför stor variation i reglerna för hur finansieringen antecknas vid olika val eftersom variation i reglerna skapar praktiska problem i verksamheten.

Enligt statens revisionsverk behövs det ändrade bestämmelser för att skapa enhet i förfarandena i fråga om de anmälningsskyldigas skyldighet att föra anteckningar om kostnader och inkomster för kampanjerna. Revisionsverket ser det inte som motiverat eller behövligt att förenhetliga förfarandena för kommunalvalens del. Däremot finns det ett behov av förenhetligande när det gäller europaparlaments- och riksdagsvalet, menar revisionsverket. Som ett led i sitt tillsynsuppdrag har revisionsverket begärt kontoutdrag för de bankkonton som användes för kampanjen av dem som var anmälningsskyldiga i europaparlamentsvalet 2014 och riksdagsvalet 2015.

Revisionsutskottet vill fästa grundlagsutskottets uppmärksamhet vid 8 § 3 mom. i valfinansieringslagen och föreslår att grundlagsutskottet ska överväga huruvida det borde skapas ett enhetligt förfarande för de anmälningsskyldiga vid riksdags- och europaparlamentsvalet för att skyldigheten att föra anteckningar ska kunna genomföras med hjälp av ett kampanjkonto eller något annat förfarande som vore lättare för den anmälningsskyldiga. Det skulle bidra till att stärka förtroendet för anmälningarnas riktighet och tillräcklighet, men skulle inte vara ett överdrivet tilläggskrav för de som ställer upp som kandidater. I jämförelse med nuläget skulle det ge revisionsverket möjligheter att ge alla anmälningsskyldiga samma anvisningar redan under kampanjens gång i stället för att begära individuella uppgifter först efter valet. Slutligen konstaterar revisionsutskottet att behovet av utveckling i fråga om val- och partifinansieringen i övrigt är väl utrett i detta skede.

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Revisionsutskottet föreslår

att grundlagsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 24.11.2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Eero Heinäluoma sd
vice ordförande Olavi Ala-Nissilä cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Arja Juvonen saf

Utlåtande ReUU 4/2015 rd

medlem Eero Lehti saml
medlem Mika Raatikainen saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Tapani Tölli cent
ersättare Antti Kurvinen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Nora Grönholm
utskottsråd Matti Salminen.